

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مال سببی برای خوشبختی یا بدبختی

مؤلف: یحیی بن موسی الزهرانی

مترجم: پدرام اندایش

نام کتاب: مال سببی برای خوشبختی یا بدبختی

مؤلف: یحیی بن موسی الزهرانی

مترجم: پدram اندایش

ناشر: بوکان - انتشارات

نوبت چاپ: اول - پاییز ۱۳۹۶

چاپ: بوکان - رامان

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ریال

کلیه حقوق چاپ و نشر برای مؤلف محفوظ است.

بسم الله الرحمن الرحيم

مقدمه

شکر و ستایش برای الله تعالی است، او را حمد گفته و از او کمک می‌طلبیم و از او طلب آمرزش می‌نماییم و به سوی او توبه می‌نماییم و بر او توکل می‌کنیم و با تمامی خیرها او را ستایش می‌کنیم. او را شکر و ستایش نموده و نسبت به او بی-تفاوت نیستیم و بر بهترین بشر محمد علیه الصلاة والسلام، صلوات و سلام می‌فرستیم... و اما بعد:

الله تعالی می‌فرماید: ﴿الْمَالُ وَالْبَنُونَ زِينَةُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا﴾

[الکھف: ۴۶] (مال و فرزند زینت زندگی دنیوی هستند).

الله تعالی می‌فرماید: ﴿إِنَّمَا أَمْوَالُكُمْ وَأَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ وَاللَّهُ

عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ﴾ [التغابن: ۱۵] (فقط مالهايتان و فرزندانتان

آزمایش و فتنه‌ای می‌باشند و نزد الله [تعالی] اجر بزرگی

وجود دارد).

الله سبحانه بر بندگانش با بخشیدن و دادن مال و فرزند منت نهاده است، تا آنها را در آنچه به آنها عطا فرموده است، امتحان کند و میزان [ایمان] آنان را مشخص نماید؛ تا در ازای آن، به آنها نعمت دهد یا آنان را مورد عذاب قرار دهد. کسی که حق الله تعالی را در مالش بشناسد [و به آن عمل کند] آن مال در روز قیامت برای او خیر به دنبال دارد.

همچنین کسی که حق الله تعالی در مالی که الله متعال به او داده است را نشناسد، آن مال وبال گردن او شده و باعث عذابش می شود و پشیمان می شود در حالی که پشیمانی برای او سودی ندارد. الله جل و علا عطا می نماید و بر بندگانش با نعمتهای زیاد منت می نهد به طوری که آنها قابل شمارش نیستند و از این نعمتها مال می باشد.

اگر به جستجو و کاوش در این زمان و در این وقت بپردازیم، دو قلب پیدا نمی کنیم که برادری تام داشته باشند

— مگر کسی که الله تعالی به او رحم نموده است — آنان را در حالتی می‌یابیم که همسایه در فقر شدید و نیاز زیاد است و همسایه‌ی ثروتمند او به وی توجهی ندارد؛ بعضی از خویشاوندان، دچار مصیبت و مشکلات می‌شوند و این در حالی است که اثری از آن، در فامیل ثروتمند یافت نمی‌شود و این در حالی است که آن ثروتمند فراموش کرده است که در سرزمین مهلت و سرزمین مشخص ساختن می‌باشد و به مانند آن است که آن ثروتمند نمی‌بیند که چه بر سر همسایه یا فامیلش آمده است. آیا می‌دانی سبب آن چیست؟ سبب آن همان مشغولیت زیاد در بین بسیاری از مردم به مال می‌باشد و آن مال، آنها را از دیگر چیزها غافل کرده است و باعث شده است تا همه چیز را فراموش نمایند.

دوست داشتن مال، قلبها را پُر کرده است و جایی برای دیگر چیزها باقی نمانده است، به سبب آن ناموسها حلال شده‌اند و خونها ریخته شده است و صفا و صمیمیت به دشمنی

و کدروت تبدیل شده است. مال قطبی شده است که قلبها و اعمال بندگان در این زمان به دور آن قرار گرفته است.

قلبها وقتی خوشحال هستند که مال نزد آنها باشد، حتی اگر به قیمت ویرانگری و از بین رفتن شرف، دین و جان بدست بیاید. مردم پیوسته به دنبال مال هستند، حتی اگر بدست آوردن آن مال در نفوس باعث ایجاد دشمنی و بغض بشود. الله تعالی می‌فرماید: ﴿وَلَا يَحْسِبَنَّ الَّذِينَ يَبْخُلُونَ بِمَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ هُوَ خَيْرًا لَّهُمْ بَلْ هُوَ شَرٌّ لَّهُمْ سَيُطَوَّقُونَ مَا بَخُلُوا بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ﴾ [آل عمران: ۱۸۰] (و کسانی که [انفاق نمی‌کنند] و بخل می‌ورزند می‌پندارند که آنچه الله [تعالی] از فضلش به آنها داده است، برای آنها خیر می‌باشد، بلکه آن برای آنها شرّ است و آن چیزی که نسبت به آن بخل ورزیده‌اند [و انفاق نکرده‌اند] روز قیامت طوقی بر گردن آنها می‌شود).

بعضی از آنها گفته‌اند: بخیل^۱ به سرعت گرفتار آن فقری می‌شود که از آن فرار می‌کند و آن ثروتمندی که در دنیا به دنبال آن است، از بین می‌رود و به مانند فقیران زندگی می‌کند، در حالی که به شکل ثروتمندان با او حساب و کتاب صورت می‌گیرد. بخیل همان شخص تنهایی است که وارثان او با مریضی و مرگش خوشحال می‌شوند و او را شب و روز در مال اندوزی می‌یابی، خسته نمی‌شود و فرسوده نمی‌گردد و ساکت نمی‌شود، از ترس فقر بخیل می‌گردد و بخل همان فقر حقیقی است.

او را در حالی می‌یابی که حتی نسبت به خرج کردن برای خودش بخیل است و او را در حالی می‌یابی که بر

^۱ - بخیل در زبان عرب به کسی گفته می‌شود که در راه الله تعالی انفاق نمی‌نماید. این کلمه در این کتاب چون معادل فارسی ندارد به همان صورت عربی خود نوشته شده است. (مترجم)

فرزندانش بخیل می‌باشد و نیازمندی آنها را بر طرف نمی‌کند، به آنها چیزی عطا نمی‌نماید تا به کفایت آنها برسد و این از روی دوست داشتن جمع کردن مال می‌باشد. پیامبر ﷺ فرموده است: «كفى بالمرء إثماً أن يحبس عمن يملك قوته» (برای گناهکار بودن شخص همین بس است که آنچه از قوت که در اختیار دارد را محصور نماید) [مسلم].

همچنین فرموده است: «ما من يوم يصبح العباد فيه إلا ملكان ينزلان فيقول أحدهما: اللهم أعط منقلاً خلفاً ويقول الآخر: اللهم أعط ممسكاً تلفاً» (روزی نیست که بندگان صبح نمایند، مگر آن که دو فرشته نازل می‌شوند و یکی از آنها می‌گوید: یا الله! اتفاق کننده را عوض بده و دیگری می‌گوید: یا الله! کسی که اتفاق نمی‌کند را بی‌برکت نما!). [متفق علیه].

پیامبر ﷺ فرموده است: «دينار أنفقته في سبيل الله، ودينار أنفقته في رقبة (أي عتق رقبة)، ودينار تصدقت به على مسكين ودينار أنفقته على أهلك، أعظمها أجراً الذي أنفقته

علی اهلک» (دیناری وجود دارد که آن را در راه الله انفاق می‌کنی و دیناری وجود دارد که آن را برای آزاد کردن بنده انفاق می‌کنی و دیناری وجود دارد که آن را به فقیر صدقه می‌دهی و دیناری وجود دارد که آن را برای اهلت انفاق می‌کنی و بزرگترین اجر برای آن [دیناری] است که برای اهلت انفاق می‌کنی) [مسلم].

آیا آن بیچاره‌ی بخیل درباره‌ی مالش نمی‌داند که آن مالی که در دست اوست، قبل از او دست شخص دیگری بوده است، سپس این مال نسل به نسل گذشته است تا به وی رسیده است.

خوشبخت کسی است که مالش را در رضایت الله تعالی خرج می‌کند و بدبخت کسی است که آن را در خشم الله متعال مصرف می‌کند.

امروزه حال بسیاری از مردم این گونه است که یکی از آنها تمام سال به فکر جمع کردن مال می‌باشد و بعد از آن

مرخصی می‌گیرد و فرزندانش را بر می‌دارد به سرزمین کفر، فجور، عصیان، آرایش و بی‌حجابی می‌رود، فرزندانش را به آن سرزمین‌ها می‌برد، تا از فرهنگ منحط آنها اثر بگیرند، می‌رود تا الله ﷻ بر او غضب نماید و فراموش می‌کند که الله تبارک و تعالی از او درباره‌ی مالش سوال می‌کند که از کجا بدست آورده است؟ و در چه امری خرج نموده است؟

از جوانان - الله تعالی آنان را هدایت نماید - شخصی وجود دارد که حقوق ماهیانه‌ی خود را جمع می‌کند و توسط آن به آن سرزمین‌ها می‌رود و مالش را برای زنان زناکار و مستی و مواد مخدر خرج می‌کند.

در مورد این افراد نیز الله ﷻ از آنها سوال می‌پرسد که مالش را از چه راهی بدست آورده است؟ و در چه راهی خرج نموده است؟

آنها برای سوال بازگشت داده می‌شوند و برای آن جواب درستی پیدا نمی‌کنند.

برادر صاحب مال:

بدان که اوقات تلخ تو فرا می‌رسد، وقتی ببینی که مالت در سریعترین زمان به دیگری می‌رسد. پس بی‌تاب نشو و به دنبال تلخی نرو و نفست و هیئتت را برای آن اصلاح کن! بدان که قسم به الله، تو خواهی مُرد و وارثانت از تو ارث می‌برند و بینات بر خاک کشیده می‌شود و باعث بهره‌مندی خانواده‌ت بعد از خودت می‌شوی و اما برای تو سوال از مالت قسمت به قسمت و جزء به جزء باقی می‌ماند. اگر جمع‌کننده‌ی مال و منع‌کننده‌ی آن در خیر و راه‌های خیر باشی، نتیجه‌ی آن بدبختی و نگوئبختی است، فریاد خواهی می‌نمایی و کسی به فریاد تو نمی‌رسد و دوست داری که تمامی دنیا را بدهی تا از آن نجات یابی ولی وای بر وای.

وای بر کسی که در دنیا فریب خورده زندگی کند و بپندارد که تمامی خوشبختی جمع مال و رساندن آن به هزارها و میلیونها می‌باشد و دارای عمارت، زمین، خانه و مستغلات

شدن، است. این همان شخص زیانکار می‌باشد. دوست داشتن مال باعث فراموشی مردم در دین و شرف شده است و آنها در حالتی هستند که برای جمع نمودن هیزم این دنیا با یکدیگر رقابت می‌کنند.

صاحبان مال دانسته‌اند که مالی که برای خدمت به دین استفاده نشود و باعث دوری از آن شود، وبال گردن صاحبان خود می‌شود. داود علیه السلام گفته است: «اللهم إني أعوذ بك من جار السوء، ومن مال يكون على عذاباً» (یا الله! همانا من به تو پناه می‌برم از همسایه‌ی بد و از مالی که سبب عذاب من شود)، وقتی از عیسی علیه السلام درباره‌ی مال سوال شد، گفت: «لا خیر فیهِ» (خیری در آن وجود ندارد)، گفته شد: برای چه ای پیامبر الله؟! گفت: «لأنه یجمع من غیر حل» (زیرا آن از راه غیر حلال جمع می‌شود) گفته شد: اگر از راه حلال جمع شود؟ گفت: «لا یؤدی حقهُ» (حق آن ادا نمی‌شود)، گفته شد: اگر حق آن ادا شود؟ گفت: «لا یسلم صاحبه من الکبر

والخیلاء» (صاحب آن از تکبر و غرور سالم نمی‌ماند)، گفته شد: اگر سالم ماند؟ گفت: «يشغله عن ذكر الله» (او را از یاد الله باز می‌دارد)، گفته شد: اگر به آن مشغولیت ایجاد نگردد؟ گفت: «يطيل عليه الحساب يوم القيامة» (حساب و کتاب او در روز قیامت طولانی می‌شود).

در این پنج مجازات تفکر نما! عده‌ی کمی هستند که از آن سالم می‌مانند، زیرا ثروتمندان اموالشان را مورد حساب و کتاب قرار نمی‌دهند که از کجا آن را بدست آورده‌اند و در کجا آن را خرج نموده‌اند؟ ای صاحبان مال! آماده شوید! آماده شوید! ای کسانی که در مالتان بخل می‌ورزید، برای آن سوالها، جواب آماده کنید! الله تعالی می‌فرماید: ﴿يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ * إِلَّا مَنْ أَتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ﴾ [الشعراء: ۸۸، ۸۹] (روزی که مال و فرزند سود نمی‌دهد * مگر کسی که نزد الله با قلب سالم آمده باشد)، قلب سلیم (سالم) قلبی است که از شرک و شرّ خالی باشد. مال در آن روز بزرگ سودی

نمی‌رساند، مگر آنچه از آن که خالصانه در راه الله سبحانه مصرف شده باشد و در این صورت صاحب آن در زیر سایه‌ی صدقه‌ی خود، در روز قیامت قرار می‌گیرد.

برای ما در رسول الله ﷺ و صحابه‌اش رضوان الله علیهم الگو و نمونه‌ای نیکو، درباره‌ی انفاق کردن در راه الله تعالی وجود دارد. پیامبر ﷺ از جریان باد بخشنده‌تر بود و بخشنده‌گی او در ماه رمضان زیاد می‌شد. کوشش او علیه الصلاة و السلام در این دنیا جمع نمودن مال نبود، بلکه نسبت به آن زاهد و بی‌اعتنا بود. پیامبر ﷺ فرموده است: «حب لی من دنیاکم الطیب والنساء، وجعلت قرۃ عینی فی الصلاة» (از دنیایان عطر و زن را دوست می‌دارم و نور چشم من در نماز است)، وی علیه الصلاة و السلام هرگز راهی را برای کسب مال و جمع نمودن آن نپیمود. گاهی ماه یا دو ماه یا سه ماه می‌گذشت و در خانه‌ی او هیزمی آتش نمی‌گرفت. غذای او آب و خرما بود، جابر رضی الله عنه گفته است: «ما سئل رسول الله ﷺ

شیئاً قط فقال لا» (هرگز از رسول الله ﷺ درخواستی نشد که او جواب نه بدهد) [متفق علیه].

این عمر بن خطابؓ است که خواست از ابوبکرؓ در انفاق در راه الله تعالی سبقت بگیرد و با نصف مال خود [برای انفاق کردن آن] آمد، پیامبرﷺ از او سوال نمود: «ما أبقيت لأهلك؟» (چه برای خانواده‌ات باقی گذاشتی؟) گفت: نصف آن را برای آنها باقی گذاشتم. طولی نکشید که ابوبکرؓ تمام مال خود را در راه الله [متعال] قرار داد. پیامبرﷺ از او پرسید: «ما أبقيت لأهلك؟» (چه برای اهلت باقی گذاشتی؟) گفت: الله و رسولش را برای آنها باقی گذاشتم.

این عثمان بن عفانؓ است که لشکر العسرة را تجهیز نمود و همچنین در دیگر موارد. بسیار است مواردی که آنها دنیا را به آخرت فروختند و پس آفرین الله تعالی برای آنها باشد. پیامبرﷺ فرموده است: «ما نقصت صدقة من مال» (صدقه مال را کم نمی‌کند) [مسلم]. همچنین فرموده است:

«من تصدق بعدل تمرة من كسب طيب، ولا يقبل الله إلا الطيب، فإن الله يقبلها بيمينه ثم يريها لصاحبها كما يربى أحدكم فُلوه (المهر) حتى تكون مثل الجبل» (کسی که به اندازه‌ی خرمایی که از راه پاک کسب کرده است، صدقه بدهد و الله [تعالی] جز پاک را قبول نمی‌کند، الله آن را در دست راستش قرار می‌دهد و آن را برای صاحبش پرورش می‌دهد، همان گونه که یکی از شما کره اسبش را پرورش می‌دهد، تا آنجا که [آن خرما] به اندازه‌ی کوه می‌شود) [متفق علیه].

گوارای وجودت باشد، ای کسی که با الله تعالی تجارت سودمندی را به جریان می‌اندازی! گوارای وجودت باشد، ای کسی که تجارتي را می‌کنی که در آن زیان وجود ندارد و چه کامیابی برای کسی خواهد بود که به الله تعالی قرضی نیکو می‌دهد [در حالی که الله متعال به آن نیازی ندارد].

فریاد بر خواهند آورد کسانی که کوشش آنها در این دنیا، فقط جمع مال است و توجهی نمی‌کنند که از چه راهی آن را

بدست می آورند. باید بدانند که الله متعال آنان را جانشینی بر اموال قرار داده است تا وی سبحانه مشخص دارد که این مردم با این مالها چه کار می کنند. مردم درباره ی مال به دو گونه هستند، گروهی انفاق کننده و نیکوکار هستند و گروهی بخیل و بدکار.

کسانی که زکات اموالشان را نمی دهند از الله تعالی بترسند و اگر آن را به طور کامل پرداخت کنند، فقیر یا بی چیز یا محتاج در بین مسلمانان به اذن الله تعالی باقی نمی ماند. الله جل شأنه می فرماید: ﴿وَالَّذِينَ يَكْنِزُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلَا يُنْفِقُونَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ * يَوْمَ يُخْمَىٰ عَلَيْهَا فِي نَارِ جَهَنَّمَ فُتُكُوىٰ بِهَا جِبَاهُهُمْ وَجُنُوبُهُمْ وظُهُورُهُمْ هَذَا مَا كَنَزْتُمْ لِأَنفُسِكُمْ فَذُوقُوا مَا كُنْتُمْ تَكْنِزُونَ﴾ [التوبة: ۳۴، ۳۵] (و کسانی که طلا و نقره را گنج می کنند و آن را در راه الله انفاق نمی کنند، به آنها بشارت عذابی دردناک بده! * روزی که [آن اندوخته ها] در آتش جهنم گداخته می شود و با آن [طلا و

نقره] بر پیشانی‌هایشان و پهلوهایشان و پشت‌هایشان داغ گذاشته می‌شود [و به آنها گفته می‌شود: این همان چیزی است که برای خودتان گنج نموده بودید، پس آنچه را که گنج نموده بودید را بچشید!] [گنج نمودن به معنای پرداخت نکردن زکات آن است] ولی بعضی از صاحبان مال فراموش کرده‌اند که آن الله تعالی است که آن مال را به آنها عطا نموده است و آن مال برای الله ﷻ می‌باشد. الله تعالی می‌فرماید: ﴿وَأَمَّا مَنْ بَخِلَ وَاسْتَغْنَى * وَكَذَّبَ بِالْحُسْنَى * فَسَنُيَسِّرُهُ لِلْعُسْرَى * وَمَا يُغْنِي عَنْهُ مَالُهُ إِذَا تَرَدَّى﴾ [اللیل: ۸-۱۱] (و اما کسی که بخل ورزد) (انفاق نکند) و خود را بی‌نیاز شمارد * و [آیین] نیک را تکذیب کند * او را میسر برای سختی قرار می‌دهیم * و آن گاه که [در آتش جهنم یا قبرش] پرت می‌شود، مال او سودی به وی نمی‌رساند).

پیامبر ﷺ فرموده است: «واتقوا الشح، فإن الشح أهلك من كان قبلكم، حملهم على أن سفكوا دماءهم، واستحلوا

محارمهم» (از حرص و آز [نفس] بترسید و تقوا پیشه کنید، زیرا حرص و آز نفرت قبل از شما را هلاک نمود، باعث شد تا آنها خونهای یکدیگر را بریزند و محرمهای یکدیگر را حلال کنند) [مسلم].

آن افراد باید بدانند که در اموالی که در دست آنها است، برای الله تعالی حقی وجود دارد و باید این واجب الله متعال را برپا دارند. راههای خیر برای کسی که آنها را بخواهد زیاد و بسیار است، از آنها ساختن مسجد و سرمایه‌گذاری در آن است و همچنین کمک نمودن به فقرا، محتاجان، بیوه زنان، یتیمان و دیگر افراد می‌باشد که از راههای خیر است. پیامبر ﷺ فرموده است: «من أتاه الله مالا فلم يؤد زكاته مثل له شجاعا أقرع له زبيبتان يطوقه يوم القيامة يأخذ بلهزيمته (یعنی شقیه) يقول أنا مألک أنا کنزک» (کسی که الله به او ثروتی داده است اگر زکات مالش را پرداخت نکند، روز قیامت، مالش به شکل اژدهایی سمی که دارای دو نیش زهرآگین می-

باشد، در می‌آید و به گردن او می‌پیچد و دو طرف چهره-
اش (گونه‌هایش) را گرفته، می‌گوید: من مال تو هستم و من
گنج تو هستم) [البخاری (بخارایی)].

بعد از او کسی که رباخواری می‌کند، از الله تعالی بترسد
و تقوا پیشه کند. ربا جنگ با الله تعالی و فرستاده‌اش ﷺ
می‌باشد. پیامبر علیه الصلاة والسلام هفت هلاک کننده را نام
برده است و ربا یکی از آنها می‌باشد. ربا هم در قرآن و هم در
سنت حرام شده است. الله تعالی می‌فرماید: ﴿وَأَحَلَّ اللَّهُ الْبَيْعَ
وَحَرَّمَ الرِّبَا فَمَنْ جَاءَهُ مَوْعِظَةٌ مِنْ رَبِّهِ فَانْتَهَى فَلَهُ مَا سَلَفَ
وَأَمْرُهُ إِلَى اللَّهِ وَمَنْ عَادَ فَأُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا
خَالِدُونَ﴾ [البقرة: ۲۷۵] (و الله خرید و فروش را حلال فرموده
است و ربا را حرام نموده است، پس کسی که از جانب
پروردگارش پندی به او رسید [که همان ترک کردن ربا است]
و [از آن] خودداری کرد و آنچه در گذشته بوده است، برای او
می‌باشد و امر او به الله باز می‌گردد و کسی که [به سوی ربا]

بازگردد، پس آنان اصحاب آتش جهنم هستند و آنها در آن جاودان می مانند).

ربا خوار مورد لعنت قرار گرفته است، ابن مسعود رضی الله عنه گفته است: «رسول الله صلی الله علیه و آله خورنده ی ربا و گیرنده ی ربا را لعن نموده است» [مسلم]، ترمذی و دیگران اضافه نموده اند: «وکاتبه و شاهدیه» (و نویسنده ی آن و شاهد آن)، همچنین کسی که از مالش در راه حرام مثل قمار، خرید و فروش حرام و نیرنگ در معامله استفاده می کند، باید از الله تعالی تقوا پیشه کند.

الله تعالی می فرماید: ﴿إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلَامُ رِجْسٌ مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾ [المائدة: ۹۰] [فقط شراب و قمار و انصاب و ازالام پلیدی هستند و از عمل شیطان می باشند، پس از آنان خودداری کنید، باشد که رستگار شوید]. همچنین کسی که به اموال یتیمان از روی ظلم و دشمنی دست درازی می کند، باید از الله

تعالی بترسد و تقوا پیشه کند. الله تعالی می‌فرماید: ﴿إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالَ الْيَتَامَى ظُلْمًا إِنَّمَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ نَارًا وَسَيَصْلَوْنَ سَعِيرًا﴾ [النساء: ۱۰] (کسانی که اموال یتیمان را می‌خورند، فقط در شکمهایشان آتش فرو می‌برند و در آتش جهنم خواهند سوخت).

کسانی که به انواع خرید و فروش حرام و کاسبی حرام، مبادرت می‌کنند، بر حذر باشند. خرید و فروشی به مانند: فروختن سیگار و حشیش، فروختن آلات لهو و موسیقی، فروختن نوارهای غنا و فیلمهای ویدیویی که به سوی پستی و دور شدن از حق پدر و مادر دعوت می‌دهند. تمامی این موارد حرام می‌باشند و وبال گردن انجام دهنده‌ی آن می‌شوند. وقتی الله متعال چیزی را حرام کند، پولی که از آن بدست می‌آید را نیز حرام می‌نماید.

همچنین کسانی که رشوه دریافت می‌کنند، نیز از آن بر حذر باشند، زیرا رسول الله ﷺ چنین افرادی را لعن فرموده

است: «الراشی والمرثی والرائش» (رشوه دهنده و رشوه گیرنده و میانجی رشوه) [ترمذی، ابن حبان و حاکم]. همچنین فرموده است: «لا يدخل الجنة جسد غُذِيَ بالحرام» (جسدی که با [مال] حرام غذا داده شده باشد، داخل بهشت نمی‌شود). از آنان درباره‌ی این اموال سوال می‌شود که از کجا بدست آورده‌اند و در چه چیزی آن را خرج نموده‌اند؟ آنان نباید فریب این زندگی را بخورند، توسط این کارها به درجاتی نمی‌رسند و نمی‌توانند مالی کسب کنند [چون دنیا فانی است]. این قارون طغیانگر بوده است که الله ﷻ به او گنج‌هایی را داده بود که مردان قوی نمی‌توانستند، کلیدهای آن را بردارند، او عصیان نمود و تکبر کرد و عناد نمود و حق الله تعالی در آن مال را پرداخت نکرد، عاقبت او چه شد؟ الله ﷻ در سوره‌ی القصص می‌فرماید: «إِنَّ قَارُونَ كَانَ مِنْ قَوْمِ مُوسَى فَبَغَى عَلَيْهِمْ وَآتَيْنَاهُ مِنَ الْكُنُوزِ مَا إِنَّ مَفَاتِحَهُ لَتَنُوءَ بِالْعُصْبَةِ أُولَى الْقُوَّةِ» [القصص: ۷۶] (قارون از قوم موسی بود و بر آنها ستم

نمود به او گنجهایی را داده بودیم که گروه مردان قوی از برداشتن کلیدهای آن عاجز بودند) تا آنجا که می‌فرماید: ﴿فَخَسَفْنَا بِهِ وَبِدَارِهِ الْأَرْضَ فَمَا كَانَ لَهُ مِنْ فِئَةٍ يَنْصُرُونَهُ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَمَا كَانَ مِنَ الْمُنتَصِرِينَ﴾ [القصص: ۸۱] (پس او و خانه‌اش را در زمین فرو بردیم و برای او گروهی غیر از الله نبودند که او را یاری دهند و او [نتوانست] یاری دهنده‌ی [خود] باشد).

ای مسلمانان! از مال حرام برحذر باشید و آن سبب هلاکت و ویرانی و عدم مستجاب شدن دعا می‌شود، پیامبر علیه الصلاة والسلام فرموده است: «الرجل يطيل السفر أشعث أغبر يمد يديه إلى السماء يا رب يا رب، ومطعمه حرام، ومشربه حرام، وملبسه حرام، وغذّي بالحرام، فأنا يستجاب لذلك» (مردی است که سفر او طول می‌کشد و ژولیده موی و غبارآلود است، دستش را به سوی آسمان بلند می‌کند و می‌گوید: ای پروردگار! ای پروردگار! و این در حالی است که

غذای او حرام و نوشیدنی او حرام و لباس او حرام و با حرام خوردانده شده است، پس چگونه [دعای او] مستجاب می‌شود؟ [مسلم].

از مال حرام این است که مسلمان مالی را قرض کند، سپس آن را انکار نماید و پس نگرداند. پیامبر ﷺ فرموده است: «مَنْ أَخَذَ أَمْوَالَ النَّاسِ يَرِيدَ أَدَائِهَا أَدَّى اللَّهُ عَنْهُ، وَمَنْ أَخَذَهَا يَرِيدَ إِتْلَافِهَا أَتْلَفَهُ اللَّهُ» (کسی که مال مردم را بگیرد و بخواهد آن را برگرداند، الله [تعالی] بجای او بر می‌گرداند و کسی که آن را بگیرد و بخواهد آن را تلف کند، الله [تعالی] آن را تلف می‌نماید) این برای کسی است که می‌پندارد، اگر مالی را قرض کند و سپس آن را انکار نماید، به او در روز قیامت منفعت می‌رساند، بلکه این گونه نمی‌باشد و آن وبال گردن وی می‌شود و در اثر آن نیکی‌های وی گرفته می‌شود و عوض آن مالها به ستم دیده‌گان، داده می‌شود. پس هشیار باشید و برحذر باشید از این که مالی را قرض کنید و آن را به اهل آن

باز نگردانید، قبل از آن که قطار عمل بایستد و پشیمانی سودی ندهد. ابوهریره رضی الله عنه آورده است که پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود: «نفس المؤمن معلقةً بدئنه حتى يُقضى عنه» (نفس مؤمن آویزان به قرضش است تا آن که آن را برگرداند) [ترمذی و حدیث حسن است].

همچنین از وی آمده است که رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «أتدرون من المفلس؟» (آیا می دانید که مفلس چه کسی است؟) گفتند: مفلس در بین ما کسی است که درهم و کالایی ندارد، فرمود: «إن المفلس من أمتي من يأتي يوم القيامة بصلاة وصيام وزكاة ويأتي وقد شتم هذا، وأكل مال هذا، وسفك دم هذا، وضرب هذا، فيعطى هذا من حسناته وهذا من حسناته، فإن فنيت حسناته قبل أن يقضى ما عليه أخذ من خطاياهم فطرح عليه ثم طرح في النار» (مفلس در امت من کسی است که روز قیامت با نماز و روزه و زکات می آید، در حالی که فلان شخص را دشنام داده است و خون فلان شخص را ریخته است و فلان شخص را زده

است، در نتیجه‌ی آن نیکی‌های وی به این و آن داده می‌شود و وقتی نیکی‌هایش تمام می‌شود، قبل از آن که به حساب وی رسیده شود، خطایای آن [مظلومان] گرفته می‌شود و به او داده می‌شود تا آن که در آتش جهنم پرتاب می‌شود [مسلم].

برادر صاحب مال!

در آنچه الله تعالی از مال به تو داده است، از او بترس و تقوا پیشه کن و آن را در راه‌های خیر و امور نیک مصرف نما! بدان که در آن برای الله تعالی حقی وجود دارد، پس از مجازات الله تعالی و خشم وی و غضب وی برحذر باش! او سبحانه مسلط بر تمامی آسمانها و زمین [و آنچه در آنها است] می‌باشد. او سبحانه مهلت می‌دهد و به حال خود رها نمی‌کند و اگر ظالمی چیزی را گرفت الله بسیار با عزت و مقتدر آن را از وی می‌گیرد. پس از این اموال حرام و معامله‌های حرام، قبل از پایان یافتن وقت، به سوی توبه‌ی نصوح بشتاب! پیامبر ﷺ فرموده است: «إِنَّ رَجُلًا يَتَخَوَّضُونَ فِي مَالِ اللَّهِ بَغِيرِ

حق فلهم النار يوم القيامة» (افرادی هستند که در مال الله به ناحق فرو می‌روند، در نتیجه‌ی برای آنها در روز قیامت، آتش جهنم خواهد بود) [البخاری (بخاری)].

گوارای وجود کسانی که الله ﷻ را شناختند و با او سبحانه تجارت پُرسودی را انجام دادند و به الله تعالی قرضی نیکو دادند. پس برای آنها گوارا باشد. کامیابی کسانی که مالهایشان را روز و شب و آشکار و نهان و فقط برای رضایت الله تعالی انفاق می‌کنند و توسط آن سرزمین آخرت را می‌خواهند، مبارکشان باشد، کسانی که از الله تعالی طلب بهشت می‌نمایند و به او از آتش جهنم پناه می‌برند. پیامبر ﷺ فرموده است: «اتقوا النار ولو بشق تمرّة» (از آتش جهنم تقوا پیشه کنید، حتی با یک نصف خرما) [متفق علیه].

گوارای وجود کسانی باشد که مالهایشان را در راه الله متعال می‌دهند! چه بسیار زنان بیوه‌ای هستند که نزدیک است تا در چنگال انسانهای شرور و اهل فساد و بی‌بندباری بیافتند،

به آنها در حالی که رضایتمندی الله تعالی هدف می باشد کمک می شود و آنها برای خودشان و فرزندان شان عفت پیشه می کنند. چه بسیار فقیران و بی چیزان عفیفی هستند که انفاق کننده در راه الله متعال به آنها مالی می دهد و دست آنها را از گدایی باز می دارد. چه بسیار یتیمانی هستند که نزدیک است تا در چنگال افراد باطل بی افتند و به اذن الله تعالی توسط مال کسی که با الله تعالی تجارت می کند، حفظ می شوند. مالهایی که به صاحبان آنها به اذن الله متعال در روزی بزرگی سود می رسانند، روز بزرگی که غافلان از آن در غفلت می باشند. پس بشارت داده شود به کسی که با الله تعالی تجارت می کند و بشارت داده شود به کسی که مالش را در راه الله متعال انفاق می کند. بشارت داده شوند چون الله متعال به آنان در آیاتی که دلالت بر فضیلت بخشش و بخشش کننده دارد، به آنها بشارت داده است. الله تعالی می فرماید: ﴿مَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ كَمَثَلِ حَبَّةٍ أُنْبَتَتْ سَبْعَ سَنَابِلَ فِي كُلِّ سُنبُلَةٍ مِئَةٌ

حَبَّةٌ وَاللَّهُ يُضَاعِفُ لِمَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ» [البقرة: ۲۶۱]
 (مثال کسانی که مالهایشان را در راه الله انفاق می‌کنند، به مانند دانه‌ای است که از آن هفت خوشه می‌روید و در هر خوشه صد دانه وجود دارد و الله برای هر که بخواهد زیاد می‌نماید و الله گشایشگر بسیار آگاه است).

الله تعالی می‌فرماید: «مَنْ ذَا الَّذِي يُقْرِضُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضَاعِفُهُ لَهُ أَضْعَافًا كَثِيرَةً» [البقرة: ۲۴۵] (کسی که به الله قرض نیکویی دهد، برای او به شدت زیاد، آن را اضافه می‌نماید).

همچنین می‌فرماید: «الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ لَا يُتْبِعُونَ مَا أَنْفَقُوا مَنًّا وَلَا أَذًى لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ» [البقرة: ۲۶۲] (کسانی که مالهایشان را در راه الله انفاق می‌کنند و از پس آنچه انفاق نموده‌اند منت و اذیتی نمی‌رسانند، اجر آنها نزد پروردگارشان است و ترسی بر آنها نمی‌باشد و آنها غمگین نمی‌شوند).

الله تعالی می فرماید: ﴿الَّذِينَ يُنْفِقُونَ فِي السَّرَّاءِ وَالضَّرَّاءِ﴾
کسانی که در خوشی و ناراحتی انفاق می کنند) تا آنجا که می فرماید:
﴿أُولَٰئِكَ جَزَاؤُهُمْ مَغْفِرَةٌ مِنْ رَبِّهِمْ وَجَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ
خَالِدِينَ فِيهَا وَيَعْمَلُونَ أَلْجَرُ الْعَامِلِينَ﴾ [آل عمران: ۱۳۴، ۱۳۶] (آنها
پاداششان آمرزشی از پروردگارشان و باغهایی است که از زیر آن
نهرها جاری است، در آن جاودان هستند و چه نیکوست اجر عمل
کنندگان).

الله تعالی می فرماید: ﴿وَمَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَهُوَ يُخْلِفُهُ
وَهُوَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ﴾ [سبأ: ۳۹] (و آنچه از چیزی انفاق می -
کنید، پس او آن را جایگزین می نماید و او بهترین روزی
دهندگان است) و آیات در این باره بسیار می باشد.

رسول الله ﷺ [حدیثی قدسی] آورده است: «أنفق يا ابن آدم يُنفق
عليك» (ای فرزند آدم! انفاق کن تا بر تو انفاق شود) [متفق علیه].

پیامبر علیه الصلاة والسلام فرموده است: «لا حسد إلاَّ
فی اثنتين: وذكر منها: ورجل آتاه الله مالاً فهو ينفقه آناء الليل

و آناء النهار» (حسادت جایز نیست مگر در دو چیز: و از آنها یاد فرمود: و مردی که الله به او مالی داده است و آن را در پاسی از شب و پاسی از روز انفاق می‌کند) [متفق علیه]، احادیث در این زمینه بسیار زیاد می‌باشد.

یا الله! از تو طلب رزق پاک و حلال می‌نماییم! یا الله! با حالات ما را از حرمت بی‌نیاز بدار! یا الله! در آنچه به ما روزی عطا نموده‌ای ما را قانع نما و برای ما در آن برکت عطا نما! یا الله! بین قلبهای مسلمانان در همه جا الفت برقرار نما! یا الله! ما از تو طلب بهشت می‌نماییم و به تو از آتش جهنم پناه می‌بریم! یا الله! به ما توفیق آن را ده که دوست داری و از آن راضی می‌شوی! ما را برای هدایت و هدایت را برای ما میسر نما! برحمتک یا أرحم الراحمین! و الحمد لله رب العالمین و صلی الله و سلم و بارک علی نبینا محمد و علی آله و أصحابه أجمعین.